Сумський державний педагогічний університетімені А .С. Макаренка

Навчально-науковий інститут історії, права та міжнароднихвідносин

Кафедра філософії та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ННІ Інституту
історії, права та міжнародних
відносин
_____ Ю. В. Подрез
14 вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

другий (магістерський) рівень

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність – 014 Середня освіта (Мова і література (російська))
додаткова предметна спеціальність – 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))
освітньо-професійна програма: Середня освіта (Російська мова і зарубіжна література. Англійська мова)
Мова навчання – українська

Погоджено
науково-методичною комісією
Навчально-наукового
інституту історії, права та
міжнародних відносин
14 вересня 2020 р.
Голова: _____ Моцак С.І.
к. пед. н., доцент

Суми – 2020

Розробник: Зленко Н. М., канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри філософії тасоціальних наук

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії та соціальнихнаук

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

Снегірьов І. О., канд. філос. наук, доцент

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 3</td><td rowspan="14">магістр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Загальна кількість годин – 90</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>12 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td>82 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації</td></tr>
<tr><td>2 год.</td><td>–</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю
залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування в магістрантів уявлення про проблемне поле філософії освіти і педагогіки як важливих галузей сучасного знання, у яких реалізується єдність філософського та наукового підходів до освітньої сфери діяльності людини.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Філософія освіти» є глибоке засвоєння магістрантами філософської сутності та змісту системи освіти, розуміння ними її як геному суспільного розвитку, а також – засвоєння програмних проблем і вміле використання здобутих знань в практичній діяльності.

Навчальний курс розкриває суть стратегії освіти і її співвідношення з новою освітньою парадигмою. Розглядаються проблеми диференціації шкільного навчання та його профілізації, а також формування шкільного інноваційного простору в цілому. Окремо звертається увага на розбудову іміджу нової школи та синергетичність розвитку освіти.

Основними формами освоєння курсу є лекційні та семінарські заняття, консультації. Програма курсу передбачає надання студентам базових знань з даного предмету, які надалі використовуватимуться ними при опануванні наступних дисциплін, а також написанні рефератів, курсових та магістерських робіт.

Програма укладена для студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Мова і література (російська)). Додаткова предметна спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. В методичному плані вона розроблена з врахуванням наступності освоєння студентами навчальних дисциплін.

Методи навчання: абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемний, дослідницький, інтерактивно-комунікативний.

Дисципліна спрямована на формування таких компетентностей:

ІК. Здатність розв’язувати складні завдання й комплексні проблеми в галузі філологічної освіти та науки в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає глибоке переосмислення й удосконалення наявних і набуття нових цілісних знань та навичок інноваційного характеру, проведення власного наукового дослідження та характеризується невизначеністю умов та вимог.

ЗК 1. Знання та розуміння специфіки професії, професійних прав і обов’язків, предметної галузі.

ЗК 2. Здатність використовувати знання сучасних проблем науки в професійній діяльності, критично осмислювати основні світоглядні теорії, принципи.

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та інтерпретації інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності й навчанні, володіння комп’ютерною та інформаційною культурою.

ЗК 6. Здатність до абстрактного, аналітичного мислення, генерування нових ідей.

ЗК 9. Здатність діяти свідомо та відповідально на основі принципів професійної етики, дотримуватись правил академічної доброчесності.

ЗК 10. Здатність цінувати, толерантно сприймати різноманітність думок та мультикультурність, працювати в міжнародному форматі.

ФК 1. Здатність демонструвати новітні концептуальні та методологічні знання в галузі освіти, філології, методики викладання філологічних дисциплін у загальноосвітніх закладах; усвідомлювати вплив сучасних психолого-педагогічних, дидактичних, лінгвістичних, літературознавчих парадигм на методику викладання фахових дисциплін.

ФК 2. Здатність оперувати основними поняттями філософії освіти, психолого-педагогічних, лінгвістичних, літературознавчих дисциплін, вільно користуватися спеціальною термінологією.

ФК 10. Готовність до здійснення наукового дослідження за допомогою сучасних методів науки, здатність розвивати й удосконалювати рівень володіння методологією наукових досліджень методичного й філологічного характеру.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліни, які мають бути вивчені раніше: «Філософія», «Соціологія», «Логіка», «Політологія», «Релігієзнавство», «Етика», «Естетика», «Професійна етика», «Антропологія», «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Психологія», «Культурологія» тощо.

Метою викладання навчальної дисципліни є узагальнення знань магістрів у сфері освіти на теоретико-методологічному рівні, а також залучення до філософського осягнення ідеї освіти як соціокультурного феномену та вироблення власної світоглядної концепції освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	**ПРЗ 1.** Знання та розуміння шляхів інноваційного розвитку сучасної системи освіти України в умовах реформаційних перетворень.	– знати сутність філософії освіти та перспективи її розвитку; – знати сутність сучасної кризи освіти і шляхи виходу з неї; – знати сутність і зміст інновацій; – знати завдання щодо формування освітнього інноваційного простору; – усвідомлювати актуальність нової інноваційної освіти в

		умовах глобальної інформатизації; – знати особливості медіаосвіти та впровадження медіаграмотності.
	ПРЗ 2. Базові уявлення про філософсько-методологічну характеристику сучасного стану освіти в Україні та за кордоном.	– знати теоретичні та методологічні основи впровадження інноваційних технологій в превентивну освіту; – знати особливості синергетичної парадигми та синергетичної моделі педагога; – знати особливості посткласичної парадигми освіти.
	ПРЗ 9. Знання методології, технології наукових досліджень у галузі філології, методики викладання російської мови та зарубіжної літератури.	– володіти базовими знаннями про філософсько-критичний аналіз освітніх явищ; – розуміти сутність понять «метод» та «методологія».
Уміння	**ПРУ 2.** Уміти застосовувати методологічну компетентність, основні положення філософських теорій до дослідження й вирішення професійних (освітніх і наукових) проблем.	– уміти застосовувати загальнофілософські та загальнонаукові методи в осмисленні стану сучасної освіти; – уміти визначати пріоритети сучасної освіти та стратегії її розвитку; – уміти розв’язувати професійні завдання з використанням загальнофілософських методів; – уміти ухвалювати оптимальні управлінські рішення; сприймати, аналізувати й реалізовувати управлінські інновації в професійній діяльності; – аналітичне ставлення до професійної діяльності в широкому контексті викликів

		сучасності; – володіти базовими навичками філософсько-критичного аналізу освітніх явищ.
	ПРУ 11. Уміти планувати, організовувати, здійснювати, презентувати наукове дослідження методичного та філологічного спрямування із застосуванням сучасних методик і технологій, зокрема інформаційних, дотримуватися вимог академічної доброчесності; впроваджувати результати власних досліджень в практичну діяльність.	– уміти застосовувати системний принцип у дослідженні стану освітньої галузі; – абстрактне мислення, аналіз, оцінка та синтез в дослідницькій діяльності та моделюванні професійних перспектив.
Комунікація	**ПРК 3.** Здатність знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії в учнівському, студентському, науковому, професійно-педагогічному колективах та з представниками інших професійних груп різного рівня; реалізовувати ефективні стратегії існування людини в умовах сучасного мультикультурного середовища.	– здатний ефективно формувати комунікаційну стратегію, мати навички роботи в команді, цінувати та толерантно сприймати різноманітність думок та мультикультурність.
Автономія і відповідальність	**ПРА 2.** Здатність прогнозувати, адекватно оцінювати професійно та особистісно значущі проблеми й складності, пропонувати оптимальні шляхи їх вирішення із застосуванням нестандартних та інноваційних підходів.	– здатний критично осмислювати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності; – здатний сумлінно виконувати професійні обов’язки, дотримуватися принципів етики викладача; – здатний до креативного мислення та формування творчого середовища.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ECTS	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок. Оцінка **«відмінно»** виставляється за повні, систематичні, логічно викладені знання. Студент повинен розуміти суть філософської парадигми кожної історичної епохи, місце в ній конкретних представників філософської думки, коло їх ідей і суть їх внеску в розвиток філософії. Він повинен володіти категоріальним апаратом, навичками логічного доведення, мати власну позицію по суті поставлених питань.
B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня зкількома помилками. Оцінка **«добре»** передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.
C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістюсуттєвих помилок. Оцінка **«добре»** передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.
D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значноюкількістю недоліків. Оцінка **«задовільно»** виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміннясуті основних проблем курсу.
E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям. Оцінка **«задовільно»** виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміннясуті основних проблем курсу.
FX	Кредит не зараховано. Студенту надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки. Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не розуміє суті поставлених питань, не має знань основних проблем та понять курсу філософії, не орієнтується в змістові основних епох розвитку філософської думки.
F	Кредит не зараховано. Студент повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни.

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів

Для оцінювання рівня виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи студентів застосовуються такі критерії:

1) повнота виконання завдання (елементарна; фрагментарна; повна / неповна).

2) рівень самостійності студента (під керівництвом викладача; самостійно).

3) сформованість навчально-інформаційних умінь (робота з підручником, складання плану, конспекту; вміння користуватися навчальною, науковою та довідковою літературою, словниками та ін.).

4) сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення; вміння відповідати на питання, виконувати завдання та ін.).

5) рівень сформованості спеціальних умінь (уміння використовувати на практиці набуті знання):

– високий: володіння навичками творчо-дослідницької діяльності;

– достатній: використання набутих знань у стандартних практичних ситуаціях;

– середній: уміння обирати відомі способи дії для виконання спеціальних завдань;

– низький: володіння навичками проводити обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.

5. Розподіл балів

<table>
<tr><td colspan="10">Поточний контроль</td><td rowspan="3">Разом</td><td rowspan="3">Сума</td></tr>
<tr><td colspan="5">РОЗДІЛ 1</td><td colspan="4">РОЗДІЛ 2</td><td rowspan="2">Конспект</td><td rowspan="2">Контрольна робота</td></tr>
<tr><td>Т 1.1.</td><td>Т 1.2.</td><td>Т 1.3.</td><td>Т 1.4.</td><td>Т 1.5.</td><td>Т 2.1.</td><td>Т 2.2.</td><td>Т 2.3.</td><td>Т 2.4.</td></tr>
<tr><td colspan="10">Поточний контроль</td><td rowspan="2">70</td><td rowspan="4">100</td></tr>
<tr><td>5</td><td>–</td><td>5</td><td>10</td><td>–</td><td>5</td><td>–</td><td>5</td><td>–</td><td></td><td>40</td></tr>
<tr><td colspan="10">Контроль самостійної роботи</td><td rowspan="2">30</td></tr>
<tr><td>–</td><td>5</td><td>–</td><td>–</td><td>5</td><td>–</td><td>5</td><td>–</td><td>10</td><td>5</td><td></td></tr>
</table>

Об’єктом додаткового заохочення студентів може бути виконання інших видів робіт: участь у роботі всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій, підготовка та публікація наукової студентської роботи та інші.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	**A**	**відмінно**
82–89	**B**	**добре**
74–81	**C**	
64–73	**D**	**задовільно**
60–63	**E**	
35–59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
0–34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, тестова контрольна робота, перелік питань для самоконтролю та самоперевірки, завдання для самостійної роботи, виконання самостійної роботи, перелік тематики ІНДЗ, перелік запитань до заліку з дисципліни, тестові завдання до ККР, проекти, наукові есе, презентації результатів виконаних завдань тощо.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується у формі наукового есе або анотації статті з філософії освіти, власної наукової статті або презентації з обраної проблематики.

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ

Тема 1.1. Філософія освіти у структурі наукового знання. Сутність і зміст філософії освіти. Значення філософії освіти та її зв'язок з іншими науками, які вивчають освіту. Діалектика освіти та філософії. Напрямки філософії освіти та причини її актуальності в сучасних умовах. Функції філософії освіти. Основні проблеми філософії сучасної освіти.

Тема 1.2. Освіта як геном суспільного розвитку. Посткласична парадигма освіти. Генеза поглядів на освіту в контексті розвитку філософського знання. Співвідношення парадигми і стратегії освіти. Сутність і зміст посткласичної парадигми освіти.

Тема 1.3. Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти. Поняття про метод та методологію. Постнекласична наука та зміна світоглядних орієнтацій в

суспільстві знань. Сутність синергетичної парадигми. Синергетика та філософія освіти. Синергетика як методологічна основа сучасної парадигми освіти та формування моделі педагога.

Тема 1.4. Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти. Сутність інноваційного освітнього процесу. Співвідношення понять «традиції» та «інновації». Філософський аналіз кризи освіти та шляхів виходу з неї. Сутність і зміст «нового гуманізму». Проблема «ущільнення знань». Філософсько-методологічні засади сучасних інноваційних процесів в освіті.

Тема 1.5. Філософський аналіз моніторингу та диференціації в освіті. Сутність і зміст поняття «нова освіта» та її критерії. Поняття про моніторинг освіти. Види і зміст педагогічного моніторингу. Диференціація освіти в Україні: історія, проблеми, завдання. Зарубіжний досвід диференціації навчального процесу. Поняття «змішана школа», «обдаровані діти», «диференційоване навчання» і «соціальна еліта» та їх взаємозв'язок в освітній і соціальній діяльності. Шляхи підвищення науково-методичного рівня педагогічних працівників в новій школі. Превентивна освіта та її кадрове забезпечення. Поняття про профілізацію школи. Зарубіжний досвід профільного навчання. Сутність і особливості особистісно-орієнтованого навчання. Зміст особистісно-орієнтованого навчання як діалог в системі «педагог-учень».

Розділ 2. ФІЛОСОФСЬКІ АБРИСИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Філософське осмислення надтехнологій в освіті. Філософія нанонаук та освіта. Біотехнологічна складова над технологій та освіта. Освіта та інформаційно-комунікативні технології. Евристичний потенціал когнітивних наук та освіта. Соціальні науки та їх вплив на розвиток освіти.

Тема 2.2. Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті. Концептуальні принципи нової філософії освіти. Філософське осмислення технологій Hi-Tech та Hi-Hume в освіті. Філософське осмислення мережевої та медіаосвіти в умовах глобальної інформатизації. Медіаграмотність та медіакомпетентність.

Тема 2.3. Філософський аналіз необхідності превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume). Концептуальні принципи нової філософії освіти. Філософський аналіз превентивної освіти. Зміст превентивної освіти в умовах NBICS-конвергенції. Теоретичні та методологічні основи впровадження інноваційних технологій в превентивну освіту.

Тема 2.4. Академічна доброчесність як інструмент якісної трансформації сучасного закладу освіти. Доброчесність як філософська категорія. Академічна доброчесність: складові елементи. Академічна доброчесність як елемент системи забезпечення якості освіти. Значення академічної доброчесності в сучасному освітньо-науковому просторі.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочнаа форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Консультації	Самост.роб		Лекції	Практ.	Консультації	Самост.роб
РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ										
Тема 1.1. Філософія освіти у структурі наукового знання	10	4	2	–	4	12	2	–	–	10
Тема 1.2. Освіта як геном суспільного розвитку. Постклаcична парадигмаосвіти.	8	2	–	–	6	8	–	–	–	8
Тема 1.3. Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.	8	2	2	–	4	8	–	–	–	8
Тема 1.4. Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.	12	2	4	–	6	12	–	2	–	10
Тема 1.5. Філософський аналіз моніторингу та диференціації в освіті. Започаткування нової освіти.	8	–	–	–	8	8	–	–	–	8
Разом за розділом І	**46**	**10**	**8**	**–**	**28**	**48**	**2**	**2**	**–**	**44**
РОЗДІЛ 2. ФІЛОСОФСЬКІ АБРИСИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ										
Тема 2.1. Філософське осмислення надтехнологій в освіті.	12	–	2	–	10	10	–	2	–	8
Тема 2.2. Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті.	10	2	–	–	8	10	–	–	–	10
Тема 2.3. Філософський аналіз необхідності превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	10	2	2	–	6	12	2	–	–	10
Тема 2.4. Формування інноваційного освітнього простору.	12	2	–	2	8	10	–	–	–	10
Разом за розділом ІІ	**44**	**6**	**4**	**2**	**32**	**42**	**2**	**2**	**–**	**38**
Усього годин	**90**	**16**	**12**	**2**	**60**	**90**	**4**	**4**	**–**	**82**

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Філософія освіти у структурі наукового знання	4	2
2	Освіта як геном суспільного розвитку. Постклассична парадигма освіти.	2	–
3	Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти	2	–
4	Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти	2	–
5	Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті	2	–
6	Філософський аналіз необхідності превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	2	2
7	Формування інноваційного освітнього простору	2	–
	Разом	**16**	**4**

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Філософія освіти у структурі наукового знання	2	–
2	Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти	2	–
3	Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти	4	2
4	ілософське осмислення надтехнологій в освіті	2	2
5	Філософський аналіз необхідності превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	2	–
	Разом	**12**	**4**

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Філософія освіти у структурі наукового знання	4	10
2	Освіта як геном суспільного розвитку. Посткласична парадигма освіти.	6	8
3	Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти	4	8
4	Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти	6	10
5	Філософський аналіз моніторингу та диференціації в освіті. Започаткування нової освіти	8	8
6	Філософське осмислення надтехнологій в освіті	10	8
7	Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті	8	10
8	Філософський аналіз необхідності превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	6	10
9	Формування інноваційного освітнього простору	8	10
	Разом	**60**	**82**

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Ан С. А., Ушакова Е. В., Наливайко Н. В. Образование XXI в. в условиях воздействия полярных цивилизаций. *Философия образования*. 2016. № 5 (68). С. 31–40.
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
3. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний / пер. с нем. А. Ю. Антоновского, Г. В. Гороховой, Д. В. Ефременко, В. В. Каганчук, С. В.Месяц. Москва: Логос, 2010. 248 с.
4. Васильев Л. И., Заглядина О. Н. Проблемы самоорганизации в условиях динамичного взаимодействия студентов и среды. *Философия образования*. 2017. № 2 (71). С. 58–65.
5. Воронцов П. Г. Комплексный подход в педагогике с позиции научной картины мира. *Философия образования*. 2016. № 6 (69). С. 118–127.
6. Гайфуллин Р. Р. Включение образовательных процессов в современное

коммуникационное пространство. *Философия образования*.2017. № 1 (70). С. 41–47.
7. Ершова Р. В. Цифровое поколение: между мифом и реальностью. *Философские науки*. 2019. № 62(2). С. 96–108.
8. Зінченко В. «Новий гуманізм»: інтегративна система філософії освіти, етики, соціального менеджменту та педагогіки. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2016. № 2 (19). С. 59–74.
9. Качуровський М. О., Кравченко Т. О., Цикін В. О. Хрестоматія з філософії освіти: навчально-методичний посібник. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2014. 235 с.
10. Кірик Т. В. Про тенденцію упровадження нових термінів у курси з філософії та інших дисциплін. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 159–169.
11. Колесникова А. В. Образование как личностное становление. *Философия образования*. 2017. № 1 (70). С. 69–77.
12. Корнієнко О. М. Стереотипи в структурі рушійних сил суспільної думки. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 49–59.
13. Кравченко Т. О. Філософія освіти : навчально-методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи студентів. Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. 92 с.
14. Мариносян Т. Э. Значение иррационального аспекта при формировании отношений в системе «учитель – ученик – учитель». *Философские науки*. 2019. № 62(2). С. 58–76.
15. Наумкіна О. А. Філософія впродовж всього життя – вимога часу. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2016. № 1–2 (13–14). С. 60–71.
16. Пролеєв С. Філософські компетентності: якими їм бути? *Філософіяосвіти. Philosophy of Education*. 2016. № 2 (19). С. 88–96.
17. Рубанцова Т. А. Современная парадигма образования: традиции и инновации. *Философия образования*. 2017. № 1 (70). С. 23–28.
18. Тульчинский Г. Л. Цифровизованный гуманизм. *Философскиенауки*. 2018. № 11. С. 28–43.
19. Філософія освіти: навчальний посібник / за заг. ред. В. Андрущенка, І. Предборської. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 330 с.
20. Філософські абриси сучасної освіти: монографія / за заг. редакцією І. Предборської. Суми: Університетська книга, 2006. 226 с.
21. Філософія освіти і науки: навчальний посібник / І. С. Алексейчук та ін.; відп. ред. І. С. Алексейчук, Л. І. Мозговий. Слов'янськ: Видавництво Маторіна Б. І., 2019. 365 с.
22. Цикін В. О., Бріжата І. А. Філософський дискурс сучасної інноваційної освіти. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. 224 с.

Інформаційні ресурси

1. http://www.vphil.ru/ – Журнал «Вопросы философии».
2. http://www.dialog21.ru/biblio/biblio_ind.htm – Бібліотека сайту

«ДіалогXXI сторіччя».

3. http://sbiblio.com/biblio/default.aspx?w=1092&t=title&sort=title – Бібліотека навчальної та наукової літератури.
4. http://www.arcto.ru/ – Філософський портал «Арктогея».
5. http://intencia.ru/ – Інтенція. Сайт з філософії.
6. http://www.philosopheducation.com/index.php/ua/ – журнал «Філософіяосвіти» (каталог видань).
7. http://www.phil-ed.ru/index.php/ru/ – журнал «Философия образования».

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Навчальний план.
2. Підручники та навчальні посібники.
3. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських та самостійнихзанять.
4. Тестові завдання для діагностики успішності студентів.